

Ennallistamissuunnitelman valmistelu – sidosryhmätyön analysointi

Teemaryhmä 1: Maakuntakierros 2025

Jääskeläinen Anni (YM)
11.11.2025

Tiivistelmä

Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu ja toteutus edellyttävät laajaa yhteiskunnallista osallistamista, vuoropuhelua sekä tieteelliseen tietoon perustuvaa ymmärrystä ennallistamisen hyödyistä. Osallistaminen on keskeistä sidosryhmätyön onnistumiselle, sillä se sitouttaa toimijat ja vahvistaa yhteisen tavoitteen tunnetta.

Sidosryhmäyhteistyön onnistumista arvioidaan sekä laadullisin että määrällisin mittarein. Laadullisessa tarkastelussa painottuvat yhteistyön sisältö ja vuorovaikutuksen laatu. Arvioinnissa huomioidaan sidosryhmiltä saatu palaute, osallistuneiden tahojen monipuolisuus sekä julkisen keskustelun sävy ja sen kehittyminen päivän aikana. Määrällisillä mittareilla seurataan sidosryhmäyhteistyön laajuutta ja konkreettista toteutumista.

Maakuntakierros toteutettiin kolmessa kaupungissa: Oulussa, Joensuussa ja Tampereella. Tilaisuuksiin kutsuttiin alueelliset sidosryhmät keskustelemaan maa- ja sisävesiluontotyyppien sekä lajien elinympäristöjen turvaamisesta. Aamupäivän osuus toteutettiin hybridinä ja siinä esiteltiin kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua sekä toimeenpanon keinoja. Jokaisessa kaupungissa tilaisuuteen osallistui myös maakunnallinen puhuja, joka toi esille alueellisia näkökulmia. Iltapäivän ohjelma koostui ohjatuista ryhmäkeskusteluista, joissa pohdittiin haasteita, ratkaisuja ja alueellisia mahdollisuuksia luonnon ennallistamisen toteuttamiseksi. Iltapäivän tilaisuus oli tarkoitettu vain läsnäolijoille.

Palautetta kerättiin kahden eri digitaalisen alustan kautta. Screenio-alustaa hyödynnettiin tapahtumien aikana reaaliaikaisen osallistamisen välineenä. Lyyti-alustan kautta kerättiin tapahtumien jälkeinen palaute.

Kokonaisuudessaan maakuntakierros tavoitti 245 osallistujaa 69 eri organisaatiosta, joista suurin osa oli maakunnallisia toimijoita. Osallistujamäärät vaihtelivat kaupungeittain. Palautekyselyihin vastasi noin 16 prosenttia osallistujista, ja vastaukset olivat pääosin neutraaleja tai positiivisia. Osallistajat kiittivät tilaisuuksien ajankohtaisuutta, keskustelun vuorovaikutteisuutta sekä järjestelyjen sujuvuutta.

Keskustelujen sävy muuttui päivän aikana kaikilla paikkakunnilla myönteisempään ja ratkaisukeskeisempään suuntaan. Oulussa alkuvaiheen kriittinen ja tunteikas keskustelu jalostui rakentavaksi ja tavoitteelliseksi vuoropuheluksi. Joensuussa keskustelut muuttuivat aamupäivän varovaisesta kriittisyydestä iltapäivän innostuneeseen ja pragmaattiseen sävyyn. Tampereella keskustelut olivat alusta alkaen asiantuntevia ja analyttisiä, mutta päivän edetessä niihin tuli lisää yhteisöllisyyttä ja kehittämishenkeä.

Kokonaisuutena keskustelun sävyn muutos oli toiveikkuutta lisäävää sekä yhteistyöhön kannustavaa. Positiivisuus ja tavoitteellisuus lisääntyivät, kun keskustelu siirtyi ongelmien tunnistamisesta konkreettisten yhteisten ratkaisujen etsimiseen.

Keskusteluissa nousi esiin useita toistuvia teemoja, kuten ennallistamisen rahoitus ja kustannukset, lainsäädäntö ja vastuunjako, metsien ja vesien tila, maanomistajien ja yritysten rooli sekä kulttuuri- ja maisema-arvojen huomioiminen. Myös kaavoituksen vaikutukset ja tiedon sekä seurannan kehittäminen nähtiin tärkeinä kysymyksinä.

Osallistujat esittivät useita kehitysehdotuksia tulevien tilaisuuksien ja ennallistamistyön tueksi. Toiveissa korostuivat konkreettiset esimerkit ennallistamistoimista, vastuunjaon ja rahoituksen selkeyttäminen, osallistamisen ja viestinnän vahvistaminen sekä maankäytön ja kaavoituksen syvällisempi käsittely.

Kokonaisuudessaan maakuntakierros onnistui tavoitteessaan lisätä vuoropuhelua ja ymmärrystä ennallistamisesta. Se vahvisti sidosryhmien sitoutumista, loi rakentavaa keskustelukulttuuria ja kannusti innovatiivisiin ratkaisuihin.

Sisällys

Yleistä	4
Maakuntakierros	5
Osallistujat, palauteaktiivisuus ja sidosryhmien monipuolisuus	6
Lyytipalautteiden aktiivisuus ja laatu	6
Sidosryhmien monipuolisuus	7
Oulu 27.5.2025	9
Keskustelun sävy.....	9
Lyyti-palaute	11
kysymykset ja kehitysehdotukset.....	11
Joensuu 26.8.2025	12
Keskustelun sävy.....	12
Lyytipalaute	15
Kysymykset ja kehitysehdotukset	15
Tampere 8.10.2025	16
Keskustelun sävy.....	16
Lyytipalaute	18
Kysymykset ja kehitysehdotukset	18
Yhteenveto	20

Tämän raportin koostamisessa on käytetty tekoälytyökalua tekstinkäsittelyn apuna.

Yleistä

Ennallistamisasetuksen tavoitteena on parantaa luonnon tilaa monipuolisesti eri ympäristöissä, sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Kansallinen ennallistamissuunnitelma määrittelee keinot asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelma valmistuu kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta eli elokuuhun 2026 mennessä.

Kansallisen ennallistamissuunnitelma tulee valmistella ja toteuttaa koko yhteiskunnan osallistamista edistäen, mukaan lukien viranomaiset, järjestöt, yritykset, tutkimus- ja koulutusyhteisöt, viljelijät, metsänhoitajat ja yleisö, samalla edistäen vuoropuhelua ja tieteelliseen tietoon perustuvaa ymmärrystä ennallistamisen hyödyistä. Sidosryhmät kutsutaan useisiin kuulemisiin valmistelun eri vaiheissa, mikä mahdollistaa laajan osallistumisen ja yhteistyön ennallistamistoimien suunnittelussa.

Sidosryhmätyön onnistumisen kannalta osallistaminen on keskeistä, sillä se sitouttaa toimijat ja vahvistaa heidän kokemustaan yhteisestä tavoitteesta. Ihmiset ovat prosessin tärkein resurssi, ja heidän näkemyksensä sekä osallistumisensa ratkaisevat pitkälti ennallistamistyön etenemisen. Samalla on tärkeä tiedostaa, että muutos saattaa herättää vastustusta. Ihmisillä on luonnollinen tarve pitäytyä siinä, minkä he jo tuntevat. Tämä vastustus ei kuitenkaan ole pelkästään este, vaan olennainen osa prosessia. Se tarjoaa mahdollisuuden perustella ja vahvistaa valittuja ratkaisuja.

Sidosryhmätyön tavoitteena on lisätä yhteiskunnallista ymmärrystä ja hyväksyntää luonnontilan parantamisen toimenpiteille, vahvistaa eri toimijoiden sitoutumista ja valmiutta osallistua ennallistamistyöhön sekä tukea uusien roolien ja ansaintamahdollisuuksien tunnistamista.

Sidosryhmäyhteistyön onnistumista arvioidaan sekä laadullisin että määrällisin mittarein. Laadullisessa tarkastelussa painottuvat yhteistyön sisältö ja vuorovaikutuksen laatu. Arvioinnissa huomioidaan sidosryhmiltä saatu palaute, osallistuneiden tahojen monipuolisuus sekä julkisen keskustelun sävy ja sen kehittyminen päivän aikana.

Määrällisillä mittareilla seurataan sidosryhmäyhteistyön laajuutta ja konkreettista toteutumista. Näitä ovat muun muassa osallistuneiden sidosryhmien lukumäärä sekä tilaisuuksista saatu palaute numeroarvioina.

Maakuntakierros

Maakuntakierros toteutettiin kolmessa kaupungissa: Oulussa, Joensuussa ja Tampereella. Tilaisuuksiin kutsuttiin alueelliset sidosryhmät keskustelemaan maa- ja sisävesiluontotyyppien sekä lajien elinympäristöjen turvaamisesta.

Aamupäivän osuus toteutettiin hybridinä. Esityksiä pitivät erityisasiantuntija Outi Ala-Honkola (Kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen ja sidosryhmäyhteistyö), ympäristöneuvos Mikko Kuusinen (Luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen turvaamisen velvoitteet ja tavoitteet), ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen YM ja johtava asiantuntija Katja Matveinen MMM (Kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanon keinovalikoima). Lisäksi jokaisella paikkakunnalla esiintyi paikallinen puhuja; Oulussa Utajärven kunnanjohtaja Anne Sormunen, Joensuussa Yksikönpäällikkö Pirkko Siikamäki, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Tampereella Suunnittelujohtaja Ruut-Maaria Rissanen, Pirkanmaan Liitto. Screenio-työkalun esittelystä vastasivat Tommi Ranta ja Vera Järventaus, MDI Public FCG Oy.

Iltapäivän ohjelma koostui ohjatuista ryhmäkeskusteluista, joissa pohdittiin haasteita, ratkaisuja ja alueellisia mahdollisuuksia luonnon ennallistamisen toteuttamiseksi. Iltapäivän tilaisuus oli tarkoitettu vain läsnäolijoille. Keskustelua ohjasi MDI Public FCG Oy.

Palautetta kerättiin kahden eri digitaalisen alustan kautta. Screenio-alustaa hyödynnettiin tapahtumien aikana reaaliaikaisen osallistamisen välineenä. Lyyti-alustan kautta kerättiin tapahtumien jälkeinen palaute.

Aamupäivän keskustelut käytiin Screenio-alustalla, johon osallistujat saattoivat esittää kysymyksiä ja kommentteja esitysten aikana. Iltapäivällä osallistujat jaettiin pienryhmiin, joita ohjeistettiin keskustelemaan ennalta laadittujen kysymysten pohjalta. Kustakin ryhmästä yksi henkilö toimi kirjurina ja tallensi keskustelun sisällön Screenioon.

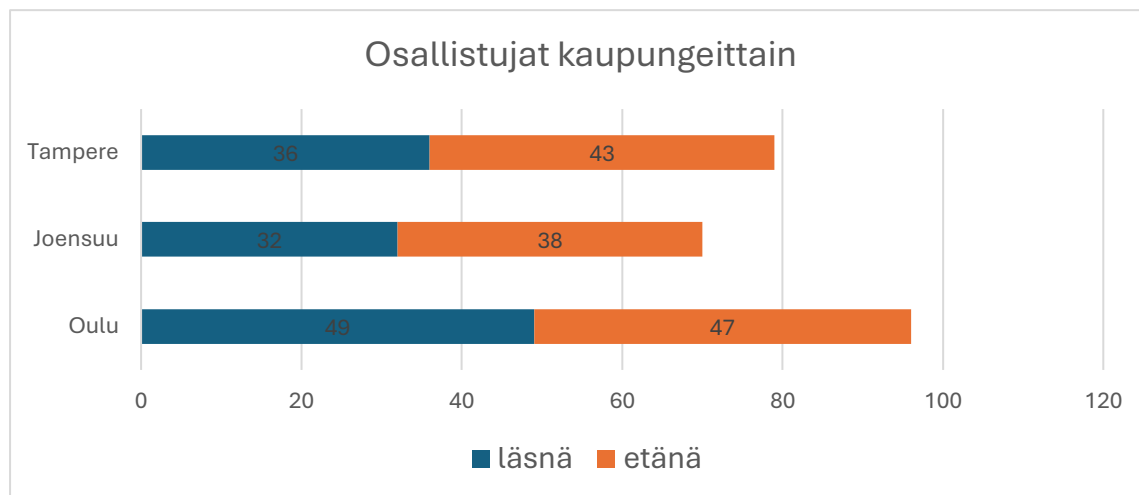
Tapahtuman yhteydessä kerätyn osallistujalistan pohjalta analysoitiin sidosryhmien monipuolisuutta. Organisaatiot luokiteltiin kolmeen tasoon: valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset. Osallistujamäärien perusteella laskettiin kunkin ryhmän prosenttiosuus, jolloin saatiin kokonaiskuva sidosryhmäjakaumasta.

Screeniosta kerätyn aineiston pohjalta on analysoitu keskustelujen sävyä sekä sävyn kehittymistä päivän aikana. Lisäksi aineistosta on koottu osallistujien esittämät kysymykset ja kehitysehdotukset. Lyytin kautta kerätyssä jälkipalautteessa on tarkasteltu vastausaktiivisuutta sekä sanallisia kommentteja.

Osallistujat, palauteaktiivisuus ja sidosryhmien monipuolisuus

Maakuntakierrokselle osallistui kokonaisuudessaan 245 henkilöä. Osallistujamäärät vaihtelivat kaupungeittain (Taulukko 1). Oulussa ilmoittautuneita oli 113, joista 96 osallistui (49 läsnä, 47 etänä). Joensuussa ilmoittautuneita oli 87, osallistujia 70 (32 läsnä, 38 etänä), ja Tampereella kaikki 79 ilmoittautunutta osallistuivat (36 läsnä, 43 etänä). Vaikka Oulussa oli eniten osallistujia, Tampereella osallistujat olivat suhteellisesti sitoutuneimpia, sillä kaikki ilmoittautuneet osallistuivat tilaisuuteen.

Taulukko 1 Läsnä- ja etäosallistujien määrä eri tilaisuuksissa

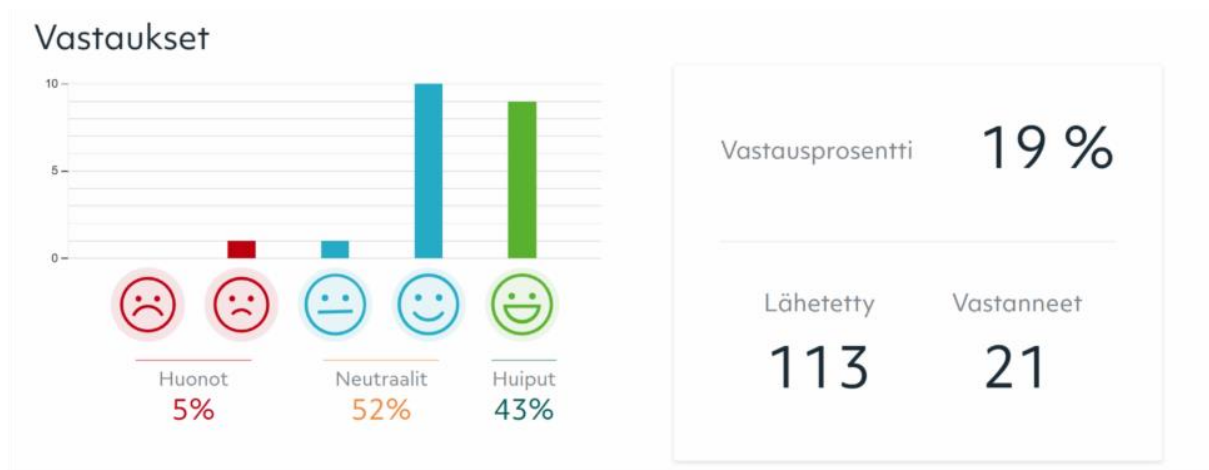


Läsnäolijoiden määrä jäi odotettua alhaisemmaksi, mutta kun huomioidaan sekä läsnä- että etäosallistujat, kokonaisaktiivisuus oli lähempänä ilmoittautuneiden määrää. Tämä osoittaa, että etäosallistumisen merkitys on kasvanut, ja vähäisempi läsnäolo ei välttämättä heijasta osallistujien motivaation puutetta, vaan voi selittyä käytännön tai logistisilla syillä.

Lyytipalautteiden aktiivisuus ja laatu

Tapahtumien jälkeisen Lyytipalautekyselyn yhteenlaskettu vastausaktiivisuus oli 16 prosenttia. Kaupunkikohtaisesti aktiivisuus oli Oulussa 19 % (Kuva 1), Joensuussa 14 % ja Tampereella 13 %. Vastausten laatu osoitti pääosin neutraalia tai positiivista palautetta: Oulussa huonojen arvioiden osuus oli 5 %, neutraalien 52 % ja hyvien 43 %. Joensuussa huonot arviot jäivät kokonaan pois, neutraalien osuus oli 50 % ja hyvien 50 %. Tampereella huonoja arvioita ei myöskään annettu, neutraalit muodostivat 60 % ja hyvät 40 % palautteesta.

Kuva 1 Lyytipalaute Oulusta

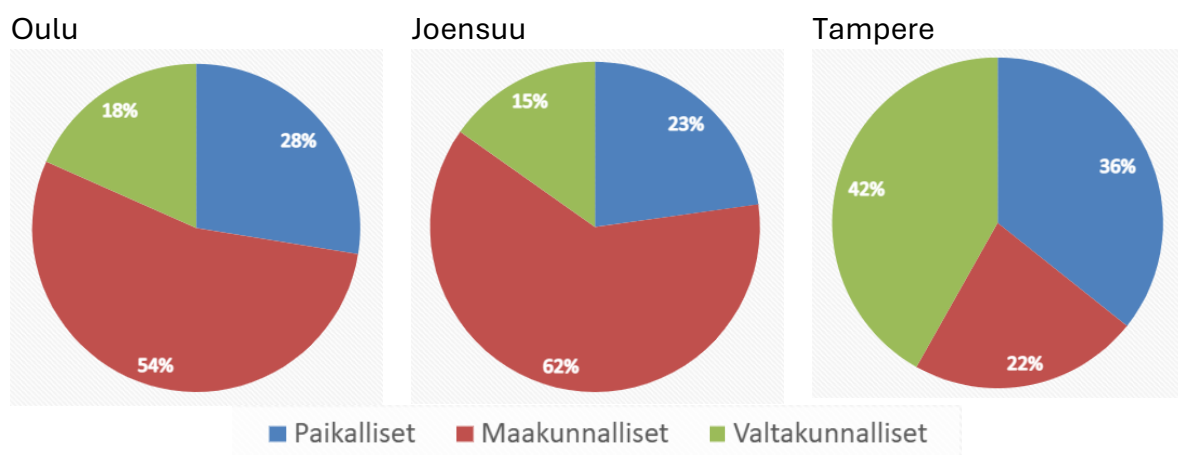


Vaikka palautteen laatu viittaa siihen, että tilaisuudet koettiin pääosin onnistuneiksi, alhaisen vastausaktiivisuuden vuoksi tuloksia ei voi tulkita täysin kattavana osallistujien kokemusten mittarina. Ne antavat kuitenkin suuntaa osallistujien tyytyväisyydestä ja tilaisuuden onnistumisesta.

Sidosryhmien monipuolisuus

Tarkasteltaessa osallistujien jakautumista paikallisiin, maakunnallisiin ja valtakunnallisiin organisaatioitasoihin havaitaan, että kokonaisuutena osallistujajoukko painottuu maakunnallisiin toimijoihin (Taulukko 2). Erityisesti Oulussa ja Joensuussa yli puolet osallistujista edustaa maakunnallisia organisaatioita, kuten ELY-keskuksia, maakuntaliittoja ja metsäkeskuksia, mikä korostaa alueellisten toimijoiden keskeistä roolia näiden alueiden yhteistyössä ja verkostoissa.

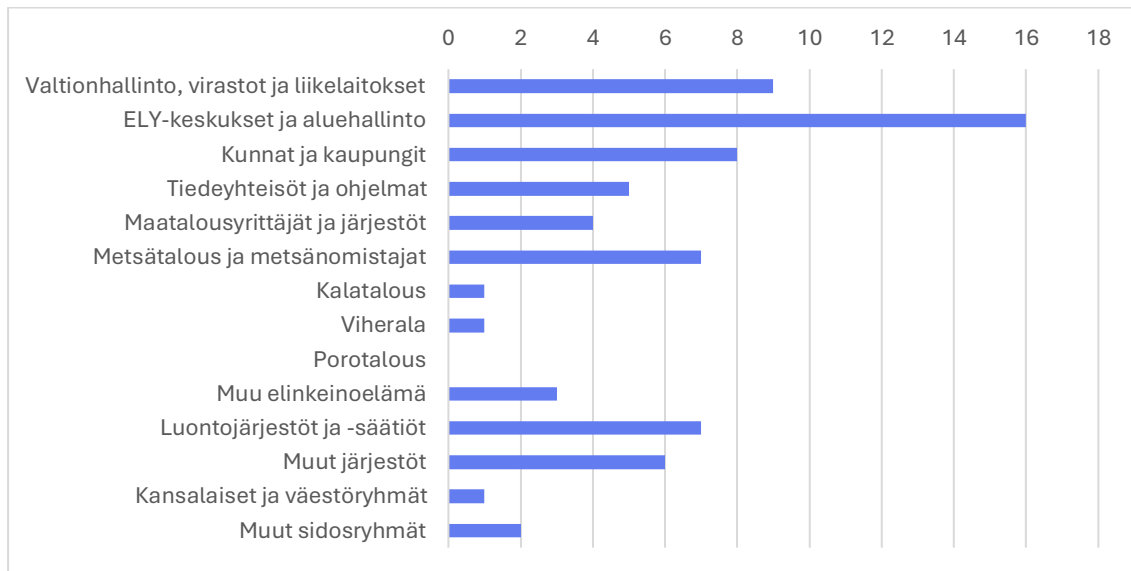
Taulukko 2 Organisaatioiden toiminta-alueiden jakauma kaupungeittain



Tampereella sen sijaan valtakunnalliset organisaatiot, kuten ministeriöt, Metsähallitus ja ympäristöhallinnon yksiköt, muodostavat suurimman ryhmän, mikä viittaa siihen, että eteläisemmässä Suomessa tapahtumat houkuttelevat enemmän valtakunnallista

osallistumista. Paikallisten toimijoiden osuus vaihtelee kaupungeittain, ollen suurin Tampereella ja pienin Joensuussa. Tämä voi kertoa eroista alueiden paikallisverkostojen aktiivisuudessa ja osallistumismahdollisuuksissa. Kokonaisuutena maakunnalliset organisaatiot ovat kuitenkin selvästi vahvimmassa roolissa.

Taulukko 3 Osallistuja organisaatioiden luokittelu



Osallistujia oli 69 organisaatiosta (Taulukko 3). Suurin edustus oli ELY-keskuksilla. Myös kaupungit, metsäala sekä luontojärjestöt olivat hyvin edustettuina.

Oulu 27.5.2025

Keskustelun sävy

Aamupäivä

Keskustelu oli pääosin **huolestunut** ja **kriittistä**, korostaen luonnon tilan heikkenemistä, vesien saastumista ja metsätalouden vaikutuksia. Osallistujat ilmaisivat **turhautumista**: “Työ on ollut turhaa jo 25 vuotta” ja kyseenalaistivat nykyisten toimien riittävyyden.

Monissa kommenteissa korostui **vastuullisuus** ja vaatimus lainsäädännön noudattamisesta: aiheuttajan pitäisi maksaa pilaantuneiden alueiden ennallistamisesta. Yksi osallistuja tiivisti huolensa voimakkaasti: “Puhukaa suoraan, kyllä tämä on heikentämisasetus, jolla mahdollistetaan vesien pilaaminen!”

Vaikka sävy oli kriittinen, mukana oli myös **ratkaisuhakuista** pohdintaa ja konkreettisia ehdotuksia, kuten peruskartta-analyysien käyttö ja suojavyöhykkeiden noudattaminen: “Peruskartta tarkastelu puro puroilta antaa hyvän vastauksen ja vertaamalla vanhoihin karttoihin ja ilmakein.”

Joissain kohdissa sävy oli selvästi **tunteellinen**, jopa jyrkkä: “vihreään verhottu kusetus”. Keskustelu osoitti osallistujien vahvan sitoutumisen luonnonsuojeluun ja huolen siitä, että ilman lisärahoitusta ja tehokasta toimeenpanoa tavoitteet jäävät saavuttamatta.

Iltapäivä

Keskustelun sävy on pääosin **analyttinen ja realistinen**, mutta myös **ratkaisukeskeinen ja rakentava**. Osallistujat tunnistavat monia konkreettisia ongelmia ja haasteita, kuten rahoituksen puutetta, pirstaleista maanomistusta ja viestinnän vaikeuksia, ja tuovat esiin myös sosiaalisia ja poliittisia ulottuvuuksia. Samalla sävy ei ole pelkästään kritisoi: ehdotukset keskittyvät käytännön toimiin, kuten koulutukseen, byrokratian keventämiseen, pilotointiin ja alue-ekologiseen suunnitteluun.

“Rahoitus puuttuu, osaaminen puuttuu, aikataulu tiukka.”

“Pirstaleinen maanomistus.”

“Koulutukseen täytyisi panostaa huomattavasti lisää ja nopeasti.”

Nykyisten urakoitsijoiden muuntokoulutus.”

“Byrokratian purkaminen, sopimuksien tekemisen helpottaminen.”

Keskustelussa on myös **positiivinen ja motivoiva sävy**, kun tuodaan esiin mahdollisuuksia, kuten valuma-alueiden kokonaisvaltainen ennallistaminen, työpaikkojen luominen, matkailu- ja virkistysmahdollisuudet sekä ympäristöarvojen kerrannaisvaikutukset. Sidosryhmien osallistuminen ja viestinnän merkitys korostuvat, ja **osallistujat ilmaisevat halua saada aikaan yhteisiä, konkreettisia ratkaisuja**.

“Metsien, soiden ja vesistöjen ennallistaminen kokonaisuuksina, valuma-alueet.”

“Ennallistamismatkailu -bongauspaikkoja. Vedenlaadun paraneminen. Virkistyskäytön edellytysten paraneminen.”

Samalla sävy on **huolellisen pohdiskeleva**, sillä monet kommentit huomioivat riskit, epävarmuudet ja alueelliset erityispiirteet. Tähän liittyy myös lievää **varautuneisuutta**, esimerkiksi pelkoja aavistushakkuista tai ennallistamisen poliittisesta vesittämisestä.

“Tuleeko aavistushakkuista ja muuta voimakkaita reaktioita ennallistamisasetuksen pelossa? Esimerkiksi turvemilla.”

“Pohjois-Suomessa laajat pinta-alat - miten tehdään vaikuttavaa ennallistamista?”

“Puhtaan energian yritykset velvoitettava ennallistamaan.”

Yleisesti keskustelu on kuitenkin **aktiivista, käytännönläheistä ja tavoitteellista**, ja siinä pyritään löytämään tasapaino haasteiden tunnistamisen ja ratkaisujen ehdottamisen välillä.

Sävyen kehitys päivän aikana

Oulun keskustelun sävy muuttui selvästi päivän aikana. Aamupäivän keskustelu oli pääosin huolestunutta ja kriittistä, ja siihen liittyi turhautumista sekä selvästi tunteellisia, jopa jyrkkiä ilmaisutapoja. Aamupäivän keskustelussa korostui vastuullisuuden ja ratkaisuhakuisen pohdinnan merkitys, mutta sävy pysyi pääosin ongelmakeskeisenä.

Iltapäivän aikana keskustelu muuttui huomattavasti analyyttisemmäksi ja realistisemmaksi. Ratkaisukeskeisyys ja rakentavuus korostuivat, ja osallistujat ilmaisivat halua löytää yhteisiä, konkreettisia ratkaisuja. Iltapäivän sävy oli positiivinen ja motivoiva, samalla kun keskustelu säilytti huolellisen pohdiskelevan luonteen. Lievä varautuneisuus väreili mukana, mutta kokonaisuus oli aktiivista, käytännönläheistä ja tavoitteellista.

Yhteenvedon voidaan todeta, että päivän aikana keskustelu muuttui tunteellisesta ja kriittisestä sävystä analyttiseksi, ratkaisukeskeiseksi ja rakentavaksi. Positiivisuus ja tavoitteellisuus lisääntyivät, kun keskustelu siirtyi ongelmien tunnistamisesta konkreettisten yhteisten ratkaisujen etsimiseen.

Lyyti-palaute

Osallistujat arvostivat mahdollisuutta kuulla asetuksen sisällöstä tarkemmin. Useissa kommentteissa nousi esiin huoli vesien pilaamisen mahdollistamisesta ja yleinen kritiikki ympäristönsuojelun nykytilasta verrattuna siihen, kuinka paljon tutkittua tietoa on saatavilla.

Ajankohtainen aihe herätti kiinnostusta erityisesti käytännön ennallistamistyössä mukana olevien keskuudessa, ja osallistujat kokivat tärkeäksi päästä vaikuttamaan keskusteluihin sekä jakamaan omia ideoitaan valmistelijoiden kanssa. Kiitosta annettiin myös maakuntatilausuuksien järjestämisestä.

Ryhmätyöt koettiin hyvänä osiona tilaisuudesta. Sen sijaan aamupäivän alustukset olisivat kaivanneet konkreettisempaa otetta kenttätöiden näkökulmasta, sillä byrokratian ja eri vastuutahojen kertaaminen vei paljon aikaa. Osa osallistujista ei pystynyt seuraamaan esityksiä päällekkäisyyksien vuoksi, ja osa koki, että puheenvuoroissa oli paljon turhaa tai näennäiskuulemista.

Positiivista palautetta annettiin mahdollisuudesta päästä kuulemaan tulevista merkittävistä asioista ja jopa vaikuttamaan niihin. Erityisesti vastaukset kysymyksiin perinnebiotoopeista koettiin tärkeiksi, ja niiden prioriteetin säilyminen herätti myönteistä huomiota.

kysymykset ja kehitysehdotukset

Kysymykset

- Kuka omistaa Utajärven ennallistettavat turvesuot ja kuka maksaa ennallistamisen kustannukset?
- Tuleeko diat saataville?
- Lintudirektiivi edellyttää lintujen pesimäalueiden suojelun. Silti niitä hakataan. Kuinka lintujen tilaa aiotaan parantaa?
- VPD määrittelee yhteyden pohjavesiin, mutta vesienhoitoasetuksessa se puuttuu. Miksi viranomaiset eivät noudata tätä vaatimusta?
- Metsäpuroista 95 % on huonossa kunnossa metsätalouden toimien vuoksi. Kuinka aiotte metsäpurojen kunnostamisen hoitaa?
- Milloin ja miten puututaan porojen ylilaidunnuksen aiheuttamaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen?

- Koska Lapin pienvedet saadaan lain suojan piiriin?
- Onko asumiseen varattavat alueet yleisen edun kannalta tärkeitä hankkeita?
- Mitä tarkoittaa heikentämättömyysvelvoite?
- Miten ennallistamissuunnitelmassa huomioidaan kulttuuriperintö, arkeologinen ja rakennettu kulttuuriympäristö, maisemat, perinteiset elinkeinot ja aineeton kulttuuriperintö?

Kehitysehdotukset

- Ennallistamisen rahoitus: kunnille ja yksityisille maanomistajille suunnatut rahoituslähteet tulisi selkeyttää.
- Aiheuttaja maksaa -periaatetta tulisi noudattaa: ojittaja, purojen pilaaja ja jokien patoaja vastaavat ennallistamiskustannuksista.
- Lisärahoitus ja lainsäädännön vahvistaminen tarvitaan, jotta ennallistamisen tavoitteet voidaan saavuttaa ilman lisäheikennyksiä.
- Suojavyöhykkeet ja metsätalouden rajoitukset purojen ja vesistöjen läheisyydessä tulisi varmistaa.
- Perinnebiotooppien hoidon tulevaisuutta tulisi turvata ympäristösopimusten ja resurssien avulla.
- Kulttuuriperintö ja perinteiset elinkeinot tulisi huomioida laaja-alaisesti kansalliselta tasolta paikalliselle.
- Ennallistamissuunnitelmat ja -toimet tulisi kohdentaa myös pilaantuneille maaperäalueille.
- Inventointimenetelmät, seuranta ja kartta-analyysit tulisi ottaa aktiivisesti käyttöön ennallistamisen suunnittelussa.

Joensuu 26.8.2025

Keskustelun sävy

Aamupäivä

Keskustelun sävy on **asiantunteva, realistinen ja maltillisen kriittinen**. Osallistujat suhtautuvat ennallistamiseen pääosin **myönteisesti**, mutta painottavat tarvetta priorisoida ja kohdentaa toimet oikein: *“Kaikenhan voi ennallistaa, mutta priorisointia pitää tehdä.”* Sävy on **rakentava ja kollegiaalinen** – eri näkökulmat täydentävät toisiaan.

Hallinnollisissa ja rahoituksellisissa kysymyksissä keskustelu muuttuu **varovaisen kriittiseksi**. Nousee **huoli** lupakäytäntöjen jäykkyydestä ja resurssien riittämättömyydestä: *“Rahoitus on niin niukka, että kaikkia monimuotoisuuden kannalta hyviäkin kohteita ei pystytä sitä kautta suojelemaan.”* Kritiikki on kuitenkin perusteltua ja ratkaisuhakuista, ei vastakkainasettelevaa.

Poliittisia ristiriitoja käsitellään **suoremmin, jopa turhautuneesti**: *“Jos valtion alueita ei hyödynnetä, siirtyy vastuu yksityismaille. Se on kallein mahdollinen tie.”* Myös uusiutuvan energian erityisasema herättää ihmetystä. Sävyistä huokuu **kokemusperäinen epäluottamus** päätöksenteon johdonmukaisuuteen.

Ilmastonmuutosta ja maataloutta koskevat puheenvuorot ovat **tutkijamaisia ja käytännönläheisiä**. *“Hellejaksojen ennustetaan pitenevän ja voimistuvan...”* kuvaa **tietopohjaista huolta**, kun taas *“Täällä laiduntavia eläimiä on vähän”* tuo esiin **arjen realiteetit ja tuen tarpeen**.

Keskustelussa kuuluu myös **optimismia ja visiointia**: *“Jos päätetään poliittisesti ennallistaa kaikki Kainuun valtionmaiden suot, syntyy valtava työllistävä aluepoliittinen boostaus.”* Lopuksi keskustelu saa arvopohjaisen sävyn: *“Puhdas vesi on kuitenkin vähenevä luonnonvara.”*

Kokonaisuutena sävy on **rakentavan kriittinen ja ratkaisukeskeinen** – osallistujat jakavat yhteisen huolen luonnon monimuotoisuudesta, mutta korostavat realismia ja yhteistyötä sen turvaamisessa.

Iltapäivä

Keskustelun sävy oli kokonaisuudessaan **rakentava**, mutta **realistisen kriittinen**. Osallistujat ilmaisivat selkeää **huolta** rahoituksen, byrokratian ja osaamisen puutteista, mikä loi keskusteluun **varautuneen** ja hieman **turhautuneen** sävyn. Samalla näkyi vahvaa **sitoutumista** ja **innostusta**, erityisesti onnistuneiden esimerkkien, pilottien ja paikallisen osallistamisen kautta, mikä toi keskusteluun **toiveikkuutta** ja **ratkaisukeskeisyyttä**.

“Raha ainakin, jos ei tule ylimääräistä rahaa, niin ei tästä mitään tule.”
“Osaamisen ja uskalluksen puute. Ei osata katsoa isosti ja laajasti.”

Keskustelijat olivat **analyttisiä** ja yksityiskohtaisia, tuoden esiin sekä konkreettisia ongelmia että mahdollisia ratkaisuja. Viestinnän merkitys ja paikallisten toimijoiden osallistaminen korostuivat usein, mikä heijasti **huolta** hyväksyttävyydestä ja toimeenpanon onnistumisesta.

"Suuret panostukset viestintään. Viestintähanke. Viestinnän lisäksi keskustelumahdollisuudet, osallistaminen."

"Neuvonta ennallistamisasioihin täytyy olla mahdollisimman lähellä maanomistajia."

Sävy vaihteli **kritiikin** ja **ratkaisuehdotusten** välillä: toisaalta kritisoitiin byrokratiaa, resurssien niukkuutta ja epäselviä lainsäädännöllisiä rajoja, toisaalta ehdotettiin **innovatiivisia ratkaisuja, yhteistyön vahvistamista ja pilotointia**.

"Alueellinen epätasa-arvo."

"Kehitetään ratkaisuja pilottien avulla, voidaan sitten myydä ratkaisuja/osaamista muille alueille."

Kokonaisuutena keskustelun sävy oli siten **pragmaattinen**, mutta samalla **innostunut** ja **myönteinen**: osallistujat halusivat löytää toimivia keinoja ennallistamisen edistämiseksi, vaikka tunnistivat monia toteutukseen liittyviä esteitä. Se kuvastaa **realistista**, mutta **toiveikasta** asennetta, jossa haasteet nähdään ratkaistavina ja onnistumisia voidaan oppia jäljittelemällä.

"Antakaa meille positiivisuutta ja voimaa, että kyllä tämä hyvin menee!"

"Ei jäädä odottamaan mitä ylätasolla päätetään, vaan lähdetään alueen omista tarpeista määrittelemään mitä halutaan."

Sävyn kehitys päivän aikana

Joensuun keskustelu aamupäivällä oli asiantunteva, realistinen ja maltillisen kriittinen. Keskustelijat ilmaisivat huolta ja turhautuneisuutta, mutta painotus oli pääosin myönteisessä ja rakentavassa pohdinnassa. Keskustelu pohjautui kokemukseen ja tietopohjaiseen arvioon, ja siinä korostuivat arjen realiteetit sekä tuen tarpeet. Samalla ilmassa oli optimismia ja visiointia, mikä toi keskusteluun ratkaisukeskeisen ja kollegiaalisen sävyn.

Iltapäivän keskustelu säilytti rakentavan ja ratkaisukeskeisen linjan, mutta sen sävy muuttui innostuneemmaksi ja sitoutuneemmaksi. Kritiikki oli edelleen läsnä, mutta se oli realistista ja pragmaattista; huoli ilmeni selkeänä, mutta turhautuneisuus oli lievempää kuin aamupäivällä. Iltapäivän keskustelussa korostuivat innovatiiviset ratkaisuehdotukset, yhteistyön vahvistaminen sekä pilotointihenkisyyt. Keskustelu oli

näin ollen sekä realistista että toiveikasta, ja siihen sisältyi enemmän aktiivista osallistumista ja innostusta tulevaisuuden ratkaisuihin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että aamupäivän ja iltapäivän keskustelun sävy muuttui maltillisesta ja varovaisen kriittisestä innostuneempaan, sitoutuneempaan ja pragmaattisesti ratkaisukeskeiseen suuntaan. Huoli säilyi läsnä, mutta iltapäivän ilmapiiri oli aktiivisempi, toiveikkaampi ja käytännönläheisempi.

Lyytipalaute

Tilaisuus koettiin onnistuneeksi ja antoisaksi. Osallistujille oli arvokasta päästä keskustelemaan livenä muiden kanssa ja saada ajankohtaista tietoa ennallistamissuunnitelman etenemisestä, aikataulutuksesta ja sidosryhmien näkemyksistä. Tilaisuuden rakenne tuki keskustelua hyvin. Alustus oli tarpeeksi laaja ja selkeä, tilaisuuden pituus mahdollisti syvällisen keskustelun, ja tauot oli ajoitettu sopivasti, mikä teki tilaisuudesta miellyttävän seurattavan. Suurin osa esitysten pitäjistä oli paikalla, mikä lisäsi vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ja loi henkilökohtaisemman ilmapiirin, vaikka kaikkien esittäjien fyysinen läsnäolo ei ollutkaan mahdollista.

Erityisen positiivisesti koettiin iltapäivän keskusteluosuudet, joissa osallistujat pääsivät vaihtamaan näkemyksiä ja pohtimaan asioita syvällisemmin. Aamupäivän alustusosuudet tarjosivat hyödyllistä tietoa, mutta vuorovaikutus jäi hieman vähäiseksi. Osallistujat pitivät aihetta tärkeänä ja ajankohtaisena, ja toivoivat, että tilaisuudessa esiin nousseet näkemykset ja keskustelujen tulokset hyödynnetään aidosti ennallistamissuunnitelman valmistelussa.

Kysymykset ja kehitysehdotukset

Kysymykset

1. Onko Pohjois-Karjalan alueella tarkasteltu toimintaympäristön muutosten vaikutuksia vesilupien ajantasaisuuteen (ELY/AVI), vai pitääkö lupien päivitystarve tulla aina ulkopuoliselta taholta?
2. Kuka tai mikä taho määrittää hyvän tason tai riittävän laadun ennallistamisessa, ja millä kriteereillä?
3. Mikä on ennallistamissuunnitelmien laatimisen tilanne muissa EU-jäsenmaissa?
4. Voiko erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen tilaa heikentää esimerkiksi kaivostoiminnan vuoksi?
5. Mitkä ovat vesialueiden omistajien oikeudet puhtaaseen veteen?

6. Jos uusia ohjelmia ei ole tulossa, miten nykyisten ohjelmien rahoitus turvataan, jotta vaaditut toimet voidaan toteuttaa?

Kehitysehdotukset

1. Ennallistamistoimia tulee kohdentaa luontokäytävälle, jotta parannetaan ekosysteemien kytkeytyneisyyttä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista.
2. Julkisen rahoituksen käyttö edellyttää priorisointia, kun taas yksityinen raha ja vapaaehtoiset toimet voivat tukea myös muita tavoitteita.
3. Heikentämättömyysvelvoitteen kustannukset tulisi siirtää aiheuttajille, eli ekologisista kompensatioista tulisi tehdä pakollisia EU-luontotyyppejä heikentäville tahoille.
4. Ennallistamistoimet valtion monikäyttöalueilla tulee hyödyntää, jotta yksityismaille kohdistuva kustannus ei kasva turhaan.
5. Tarvitaan riittävät tuet perinnebiotooppien ja hoitoa vaativien kohteiden hoitotoimiin.
6. METSO- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta tulisi vahvistaa, jotta suojelu ja monimuotoisuuden edistäminen voidaan toteuttaa kattavasti.
7. Alueelliset ennallistamiskampanjat (esim. Kainuun soiden ennallistaminen) voivat samalla luoda työllisyyttä ja aluetaloudellisia hyötyjä.
8. Ennallistamistoimet tulee rakentaa olemassa olevien pohjien ja pitkäaikaisen seurannan mukaisesti ottaen huomioon sää- ja pienilmaston vaihtelut.

Tampere 8.10.2025

Keskustelun sävy

Aamupäivä

Keskustelun yleinen ilmapiiri oli **rakentava** ja **analyttinen**. Osallistujat esittivät tarkentavia kysymyksiä ja toiveita lisätiedosta, mutta sävy pysyi **asiallisena** ja **ratkaisukeskeisenä**. Painopiste oli toimenpiteiden vaikuttavuuden, resurssien käytön, kaavoituksen roolin ja sidosryhmien osallistumisen selkeyttämisessä, ja keskustelu pyrki täsmentämään suunnitelman käytännön toteutusta ja perusteluja **ilman kriittistä tai negatiivista jyrkkää sävyä**.

Iltapäivä

Keskustelun yleissävy oli **rakentavan kriittinen, asiantunteva ja ratkaisukeskeinen**. Osallistujat toivat esiin haasteita avoimesti, mutta säilyttivät koko ajan kehittämiseen

suuntautuneen ja yhteistyötä korostavan otteen. Kritiikki esitettiin realistisesti ja perustellusti, kuten kommenteissa:

*“Tarvittaisiin kannustavampia tukisysteemeitä maanomistajille...
Kukaan ei halua vapaaehtoisesti vastaanottaa mahdollisia rajoitteita
omalle tekemiselleen.”*

*“Aina sanotaan, että pitää tehdä kaikkein vaikuttavinta, mutta data
johon vaikuttavuusanalyysit perustuvat voi olla aika köykäistä.”*

Nämä osoittavat halun parantaa järjestelmän toimivuutta, eivät tyytymättömyyttä sinänsä. Sävy oli myös **ratkaisuhakuinen ja käytännönläheinen**, painottaen yhteistyötä ja neuvontaa:

*“Maanomistajia pitää mennä tapaamaan ja kuunnella heidän huolensa
– maanomistajalähtöisyys.”*

*“Neuvojen palkkaamista, niin että tämä resurssi saataisiin
hyödynnettyä... Pelottaa tehdä, jos on riski että tekee väärin.”*

Lopun keskusteluissa korostui **toiveikas ja kehittämiseen suuntautunut sävy**, jossa ennallistaminen nähtiin myös alueellisena mahdollisuutena:

*“Luontomatkailu, riistahyödyt, virkistyskäyttö, brändihyöty alueelle ja
yrityksille...”*

*“Jos rahaa on ja jatkuvuutta näkyy, myös paikallisten yrittäjien
osaaminen kehittyy ja syntyy uutta elinkeinoa.”*

Kokonaisuutena keskustelun sävy oli **rakentava ja yhteistyöhön kannustava**: haasteet tunnistettiin rehellisesti, mutta painotus oli ratkaisujen löytämisessä, tiedon vahvistamisessa ja paikallistason toimijuuden tukemisessa.

Sävyyn kehitys päivän aikana

Keskustelun sävy Tampereen tapaamisessa muuttui päivän aikana havaittavasti. Aamupäivän keskustelu oli luonteeltaan rakentavaa ja analyyttistä, asiallista sekä ratkaisukeskeistä, ilman kriittistä tai negatiivista sävyä. Keskustelussa korostui selkeä pyrkimys ymmärtää asioita ja löytää toimivia ratkaisuja rauhallisessa ja neutraalissa ilmapiirissä.

Iltapäivän keskustelu puolestaan säilytti rakentavan otteen, mutta siihen tuli lisää kriittisyyttä ja asiantuntijuutta, mikä teki keskustelusta tarkempaa ja käytännönläheisempää. Sävy muuttui myös selvästi toiveikkaammaksi ja kehittämiseen suuntautuneeksi, ja keskustelussa kannustettiin aktiivisesti yhteistyöhön. Ratkaisukeskeisyys säilyi, mutta siihen liitettiin myös ratkaisuhakuisuus ja käytännönläheisyys, mikä teki keskustelusta konkreettisemmän ja toiminnallisemman.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että päivän edetessä keskustelun sävy muuttui neutraalista analyttisestä rakentavaksi, kriittiseksi ja kehittämishakuiseksi, luoden samalla osallistavan ja yhteistyöhön kannustavan ilmapiirin.

Lyytipalaute

Tilaisuus koettiin hyvin järjestetyksi, ja puitteet olivat erinomaiset. Sisältöä pidettiin ajankohtaisena, informatiivisena ja odotusten mukaisena. Tilaisuus tarjosi selkeän ja konkreettisen kuvan ennallistamissuunnitelman etenemisestä ja sen vaiheista kansallisella tasolla. Paikan päällä käydyt keskustelut olivat erityisen antoisia, sillä eri tahojen asiantuntijat saivat vaihtaa näkemyksiä yhteisistä haasteista. Sisällöissä käsiteltiin myös käytännön keinoja, mikä koettiin arvokkaana.

Etäosallistumisen käytännöt kaipaivat kuitenkin kehitystä. Screenion käyttö nähtiin osin turhana. Teamsin chat olisi mahdollistanut kysymysten ja kommenttien seuraamisen reaaliajassa paremmin. Etänä esitettyihin kysymyksiin ei saatu vastauksia ja aamupäivän kysymykset eivät näkyneet enää iltapäivän työpajaosuudessa. Toivottiin, että aineistojen mukana saataisiin vastaukset kaikkiin kysymyksiin. Lisäksi kaavoitusta ei käsitelty aamupäivän osiossa, vaikka se herätti eniten kiinnostusta. Kaavoituksen merkityksen käsittely toivotaan tulevaisuudessa tarkemmin, sillä se on keskeinen työkalu suojelun, rajoitetun käytön ja muun maankäytön yhteensovittamisessa sekä luonnon ydinalueiden ja ekologisten yhteyksien ohjauksessa.

Kaiken kaikkiaan tilaisuus tarjosi osallistujille konkreettista ja jäsenneltyä tietoa ennallistamisasetuksesta ja sen toteutuksen suunnittelusta. Paikan päällä käydyt keskustelut lisäsivät tilaisuuden arvoa.

Kysymykset ja kehitysehdotukset

Kysymykset

- Miten ja millä perustein ennallistamistoimien vaikuttavuutta arvioidaan ja priorisointia tehdään?
- Millainen rooli maakunta- ja kuntakaavoituksella on toimeenpanossa, ja miten kaavoituksen vaikutus voitaisiin selventää?

- Onko toimenpiteille arviota tarkkuustasosta, lukumäärästä tai esimerkkityypeistä?
- Onko ennallistettujen alueiden edustavuudesta tai nykytilasta tarkempaa tietoa, erityisesti noin 50 000 hehtaarin ennallistetuista alueista?
- Kuinka yritykset osallistuvat ennallistamistoimien toimeenpanoon, vai ovatko ne mukana vain “muut sidosryhmät” -kohdassa?
- Miten ennallistamistoimet kohdistuvat muihin kuin direktiiviluontotyyppisiin ja -lajeihin, kuten pölyttäjiin ja uhanalaisiin luontotyyppisiin?
- Millaisia toimenpiteitä on suunniteltu perinnebiotoopeille ja paahdeympäristöille, milloin aineistot ovat saatavilla ja voiko niihin antaa kommentteja?
- Kuinka järjestöjen rooli toimeenpanossa voidaan selventää, jotta paikallis- ja aluetasolla voidaan suunnitella käytännön toimet?
- Mitä mainitut luontotietotarkastelut/-analyysit ennallistamissuunnitelmaa varten tarkoittavat?
- Onko Natura-luontotyyppien edustavuus riittävä mittari tavoitteiden saavuttamiseksi?
- Miten vapautuvien virtavesikilometrien laskenta tulisi tehdä ja mikä on kansallinen tulkinta tästä?
- Millaisia odotuksia kohteiden ja pinta-alojen suhteen on yksityisten maanomistajien suuntaan?

Kehitysehdotukset

- On tärkeää osallistua jo siinä vaiheessa, kun sisältö alkaa hahmottua, ei vain suunnitelman valmisteluvaiheessa.
- Sidosryhmien osallistamista tulisi edistää myös maakunnissa, joissa ei järjestetty live-tilaisuutta.
- Yritykset ja isot maanomistajat mukaan, jotta voidaan luoda vaikuttavampia kokonaisuuksia.
- Kunta- ja järjestö-Helmi tulisi saada takaisin mukaan, tarvittaessa suuremmalla omavastuuosuudella.
- Tehokas tiedonjako toimijoiden kesken on ensiarvoisen tärkeää.
- Myöhemmissä vaiheissa tulisi jakaa tietoa suunnitelman etenemisestä ja valmiista suunnitelmasta.

- Mhy/MTK-linjalle tiedot ja kysymykset matalalla kynnyksellä.
- Ensimmäisessä vaiheessa Natura-alueiden ennallistamisen kriteerit tulee tunnistaa nopeasti.
- Luonnontietojen puutteellisuus (LuTu-tieto) on ongelma, ja inventointiresurssit voivat olla riittämättömät.
- Synergiaetuja EU-lainsäädännön kanssa (esim. maaperä- tai vesidirektiivi) tulisi hyödyntää.
- Vesienhoito- ja valuma-aluehankkeiden rahoituksen painoarvo monimuotoisuuden vahvistamisessa tulisi huomioida paremmin.
- Konkreettista tietoa odotetaan kohteiden ja pinta-alojen suhteen yksityisille maanomistajille mahdollisimman pian.

Yhteenveto

Keskustelun sävy muuttui kaikissa kohteissa päivän aikana. Oulussa ja Joensuussa muutos oli selkeämpi. Aamupäivällä sävy oli huolestuneempi, turhautuneempi jopa jyrkkä. Tampereella muutos oli havaittava mutta hienovaraisempi. Tampereella oli poikkeuksellisesti enemmän valtakunnallisten organisaatioiden edustajia, joka voi selittää tätä asiantuntijaisempaa suhtautumista. Kokonaisuutena keskustelun sävyn muutos oli toiveikkuutta lisäävää sekä yhteistyöhön kannustavaa. Positiivisuus ja tavoitteellisuus lisääntyivät, kun keskustelu siirtyi ongelmien tunnistamisesta konkreettisten yhteisten ratkaisujen etsimiseen.

Keskusteluissa nousi esiin useita toistuvia teemoja, kuten ennallistamisen rahoitus ja kustannukset, lainsäädäntö ja vastuunjako, metsien ja vesien tila, maanomistajien ja yritysten rooli sekä kulttuuri- ja maisema-arvojen huomioiminen. Myös kaavoituksen vaikutukset ja tiedon sekä seurannan kehittäminen nähtiin tärkeinä kysymyksinä.

Osallistajat esittivät useita kehitysehdotuksia tulevien tilaisuuksien ja ennallistamistyön tueksi. Toiveissa korostuivat konkreettiset esimerkit ennallistamistoimista, vastuunjaon ja rahoituksen selkeyttäminen, osallistamisen ja viestinnän vahvistaminen sekä maankäytön ja kaavoituksen syvällisempi käsittely.

Kokonaisuutena maakuntakierros tavoitti maakuntatoimijat, edisti vuoropuhelua sekä lisäsi tieteelliseen tietoon perustuvaa ymmärrystä ennallistamisesta. Ohjatut keskustelut vahvistivat toimijoiden sitoutumista sekä lisäsi innovatiivista suhtautumista ennallistamisen mahdollisuuksiin. Maakuntakierroksen voidaan siis todeta saavuttaneen sille asetetut tavoitteet. Päivän päätteeksi kysyttiin kouluarvosanaa tapahtumapäivästä. Kierroksen keskiarvoksi saatiin 8 ½.